

густину. Важније је што Худово и Драма имају већи број дана са више од 10 мм атмосферских талога и много већу максималну дневну количину кише него Прилеп, а то је свакако у вези са много чешћим непогодама у тим крајевима, 29 и 41 према 22 дана. Осим тога други део таблице показује и то да Худово и Драма имају много чешће магле, 36 и 24 дана, а Прилеп чешће падање снега, који је у Драми доста ретка појава. Севања без грмљавине има подједнако на свима станицама, али је у Худову најчешће.

Велику је пажњу Кулброт обратио правцу и брзини ветрова од земљине површине до 5000 метара, али је то боље читати у самој расправи, а овде ће се изнети само најглавније. Највише подударана у честима ветровима из разних праваца има на највећим висинама. На висини од 5000 метара средња годишња честина на свима трима станицама готово је за сваки ветар иста, али се у годишњим добима показују већа не само одступања у истом годишњем добу код разних станица него и на истој станици у разним годишњим добима. За нас су од већег интереса Прилеп и Худово и кад су на висини од 5 км. оволике честине у процентима:

ветар:		С	СИ	И	ЈИ	Ј	ЈЗ	З	СЗ	тишина
<i>зима</i>	Прилеп	15.7	7.4	3.4	4.0	2.3	11.6	20.9	34.7	—
	Худово	17.6	6.1	8.9	3.2	3.3	13.1	21.4	26.4	—
<i>лето</i>	Прилеп	20.8	5.7	1.9	1.1	1.5	11.1	28.4	29.3	0.2
	Худово	16.4	3.5	1.9	0.7	1.1	13.7	26.5	36.7	—
<i>година</i>	Прилеп	17.5	6.9	3.5	3.0	4.2	14.0	23.9	28.7	0.3
	Худово	15.4	7.1	5.7	3.2	3.9	12.7	24.3	27.6	0.1

На висини од 2000 метара разлике су много веће а на 1000 м. много су чешће и тишине, нарочито над Прилепом. Ту је у свима годишњим добима најчешћи ветар са североистока, просечно 23.2%, са колебањем од 20.0 до 28.4%, после њега југозапад (18%), па тишине (16.5%), док је на истој висини над Худовом најчешћи северозападни ветар, вардарац, са 28.4% и колебањем од 22.8 до 33.4%, затим јужњак, југоисточни и северни ветар. Код приземних ветрова Худово има исту поделу, само је вардарац на штету три друга ветра много чешћи (просечно 41.4%), а много су чешће и тишине (13.3%). У Прилепу је процент североисточних ветрова остао готово исти, просечно 23.9%, са колебањем од 20.1 до 28.9%, али се честина тишина просечно повећала до 34.5%, са колебањем од 26.3 до 44.7%, тако да су мало чешће од североисточњака.

Вардарац је, по својој природи, зими снажан и хладан, лети слабији и прохладан. Просечна му је брзина код Худова у зимској половини године 5.7 м/сек., у летњој 5.1 м/сек., а код југоисточних од ветрова одговарајуће брзине 3.1 и 3.4 м/сек.

Кулброт је веома савесно обрадио ратни материјал и због екскатних и сигурних мерења дао је својој расправи веома драгоцен прилог познавању климе Балканског Полуострва, а уједно и доказ да је велика већина старијих, предратних посматрања доста добра.

П. Вујевих.

Norbert Krebs: Die anthropogeographischen Räume der Balkanhalbinsel. (Festband Albrecht Penck, Stuttgart 1918. с. 296.—323.)

Писац је себи ставио у задатак да издвоји и окарактерише антропогеографске области на нашем полуострву. У главним цртама тачна

је пишчева подела на средишне, јадранске, јегејске, источно-европске и средње-европске области. У нашим крајевима у средишне области долазе: Рашка, Косово, Метохија, Дарданија и јужна Србија; јадранске (или западне) области чине: северно-далматинска површ, Лика, западна Босна, Херцеговина, Требиње, Зета и десаретска област; у јегејске (или јужне) области спадају: Македонија, Пелагонија и Пеонија; источно-европским областима припада наша Крајина; и средње-европске области јесу: Посавина, Турска Хрватска, северна и средња Босна и северна и средња Србија.

Карактеристике појединих области су врло кратке и истичу само најопштије црте. Али баш у западним крајевима, које писац од свих балканских најбоље познаје, антропогеографске целине, по нашем мишљењу, нису добро издвојене. Тако у антропогеографском погледу нема основних разлика између херцеговачке Хумине и требињских и зетских Рудина и због тога ове три области није требало засебно издвајати. Из истих разлога није требало делити Лику од западне, карсне Босне. Међутим, Кребс не истиче као засебну антропогеографску целину динарску планинску област, која се одликује знатном висином и ширином и има специјалне антропогеографске одлике.

Остале балканске крајеве, нарочито средишне и источне, Кребс описује на основу карата и литературе. У списку литературе на крају чланка није наведено немачко издање Цвијићевих „Основа“, које је, судећи по излагању о „балканском језгру“ и о „византијско-аромунској култури“, Кребсу било добро познато.

Пада у очи и Кребсово преувеличавање средње-европског културног утицаја у северним нашим земљама. То се види на месту где је реч о краткој владавини аустријској у северној Србији у првој половини XVIII века. Даље Кребс тврди, да су баровите пределе око доње Мораве култивисали и населили они наши сународници, који су почетком XIX века били избегли у јужну Угарску и отуда се доцније повратили. Међутим, зна се да су ове инверсне миграције биле ређе и слабије. А затим је из новијих, детаљних испитивања у Јасеници познато, да су крајеве око доње Мораве култивисали и населили шумадијски сељаци, кад су се, намноживши се у шумадијским селима, почели спуштати у ниже крајеве.

Б. Ж. Милојевић.

Norbert Krebs: Wirtschafts-geographische Beobachtungen auf den beiden Studienreisen nach Serbien. (Mitteilungen d. K. K. Geogr. Gesellschaft in Wien, 1917, Heft 4, с. 161.—216.).

Свој чланак Кребс почиње општим расматрањима о становништву, и говори о густини насељености и броју становништва, о здравственом стању и расама, о другим народима и о особинама српског народа. Прелазећи на одељак о земљорадњи он износи податке о увећавању обрађене површине на рачун шума и пашњака, о житима која се култивишу, о поврћу и индустријским биљкама, и о воћу. Код сточарства писац прво утврђује, како је оно последњих година опадало, а затим се дотиче гајења појединих домаћих животиња. Код шума се прво говори о распрострањењу шуме и о шумским регионима, о утицају петрографског састава и климе на шуму, и најзад о шумарској привреди, која је неуређена. Поменуто је велико рудно богатство, које се могло развијати само учешћем страног капитала, и наведене су мине-

ралне воде. Најзад је реч о индустрији, о путевима (који су за писца бољи него што их је он себи представљао) и о железничкој мрежи.

Ова Кребсова проматрања су фрагментарна и често брза, али су у основи тачна, и писац је, несумњиво, добро обавештен о своме предмету. Само он свакако претерује, кад тврди како су се „многи Срби“ из Хрватске и јужне Угарске настанили у Шумадији после њеног ослобођења. Он не изгледа добар познавалац историјских и етнографских прилика, кад описује како су Срби по градовима у Рашкој истиснути од Турака, а смешно је што мисли, да србијански сељаци иду на њиве око седам или чак око осам часова.

Али се на овим проматрањима, која треба да имају научни карактер и која су штампана у научном часопису, на више места и јако осећа, да их је писао човек аустријски расположен. То се на пр. види из савета, које писац даје како ће се најбољи србијански сељак приближити аустро-угарској монархији: даље из тога, што вести како србијанско становништво пати од глади означује као „клевете споразумне штампе“; а врхунац непознавања србијанске психологије представља пишчева реченица како „Serbien müsste uns zu grossem Dank verpflichtet sein“.

Б. Ж. Милојевић

Norbert Krebs: Belgrad. (Österr. Monatsschrift f. d. Orient. 43. Bd., 1917, с. 1—15.).

Кребс говори о географском и топографском положају Београда, о његовом развоју и изгледу и о последицама, које му је рат био донео. Излагања Кребсова су у главном тачна, али у њима нема ни проматрања ни закључака, који би се истицали неком новином или дубином. Кребс придаје велики значај Београду, као „носиоцу западне културе на блиском истоку“ и у том смислу говори о његовом „светском положају“. С правом замера што Београд и области на југу од Саве и Дунава нису спојене са више железничких пруга. Како је овај чланак само прва глава из дела „Прилози географији Србије“, које је писац намеравао објавити у издању Бечког Географског Друштва, то у њему није требало писати, како српска „полуинтелигенција“ није „у своме политичком схватању стекла јасан суд“, нити како су са српском војском избегли „ратни потстрекачи и њихови органи“.

Б. Ж. Милојевић.

Мирко А. Појовић, професор: **Историја Ужица.** (Прештампано из Извештаја Ужичке Гимназије за 1913.-14. год. Издање и штампа Славка Г. Поповића и Сина — Ужице, 1924, стр. 33.).

У овом раду изнета је врло занимљива историја Ужица, и показује кроз какве је мене Ужице са својом околином пролазило, чувајући увек своју географско-политичку и економску вредност, нарочито за време римског и турског доба. Због оскудице историјских података прошлост ове вароши је врло нејасна за време наше средњевековне државе, нарочито од 12. до 14. века.

Ужице је стара варош. У околини Ужица помињу се илирска племена. Ауторијати у горњем Подрињу, Партени у непосредној близини Ужица обожавали Јупитера Партенског, жртвеник им био у оближњој пећини *Мегари* у Стапарској Клисурској реке Ђетиње и Озуеји око Ба-